

Antické Řecko - Sparta, Athény

2. část

— — —

- V období 6. a 7. stol. př. n. l. patřily mezi dva nejvýznamnější městské státy Sparta a Athény
- Na počátku 10. stol. př. n. l. přišli na Peloponéský poloostrov Dórové, kteří si podmanili původní obyvatelstvo a vytvořili zde městský stát Spartu, zvanou také Lakedaimon
- Celé území poté bylo označováno jako Lakónie

Obr. 12 – Sparta

Jelikož Sparťané nebudovali žádné velkolepé stavby, dochovaly se do dnešních dob jen nepatrné zbytky jejich staveb.

Obr. 8 – Peloponéský poloostrov

Sparťané kromě samotné Lakónie (území Sparty) ovládli v 8. století př. n. l. také Messénii. Vádkami a spojeneckými smlouvami získali na svou stranu menší státy a vytvořili tzv. **peloponéský spolek**, který ovládal téměř celý poloostrov.

Sparta - společnost

— — —

- Občanská práva měli ve Spartě jen plnoprávní Sparťané - mohli volit a být voleni do státních úřadů
- Nesměli však pracovat, jediným úkolem spartských mužů byla služba ve vojsku
- Ve vojsku sloužili také svobodní neplnoprávní obyvatelé (zemědělci, obchodníci, řemeslníci - neměli ale podíl na řízení státu
- Z původního obyvatelstva Peloponésu se stali bezprávní obyvatelé
- Bezprávné obyvatelstvo odvádělo svým pánům, držitelům půdy, stanovené naturální dávky

Rada starších (*gerúsia*): navrhovala zákony, které schvaloval sněm. Měla soudní a poradní funkci.

28 mužů starších
šedesáti let

2 králové (*basileové*):
byli vrchními veliteli vojska,
měli kněžské hodnosti
a soudní pravomoc.

5 úředníků (*efoři*):
voleni každoročně
ze spartských
občanů, dohlíželi
na dodržování
zákonů a činnost
králů.

↑
volí

↑
dohlíží

↑
volí

Sněm (*apella*): muži nad 30 let
Volili úředníky a radu starších, hlasovali o zákonech, válce a míru.

Obr. 11 – Schéma politického systému ve Spartě

Spartánská výchova:

Příprava k tvrdému vojenskému životu začínala ve Spartě hned po narození. Slabé či neduživé děti byly bez milosti zabíjeny. Od 7 let nežili chlapci s rodiči, ale jejich **výchovy se ujímal stát**. Žili v polovojenských družinách, kde se učili skromnosti v jídle a odívání a cvičili se v tělesné zdatnosti. Od 12 let dostávali tak málo jídla, že si je museli opatřovat i krádežemi, čímž si cvičili bystrost a obratnost. Od 18 do 20 let probíhal vojenský výcvik, od 20 do 30 let pak aktivní vojenská služba. Dívky sice žily i po sedmém roce věku doma, ale věnovaly mnoho času tělesným cvičením a také tanci a zpěvu. Přísné výchově se tak někdy dodnes říká *spartánská*.

Sparta - způsob života

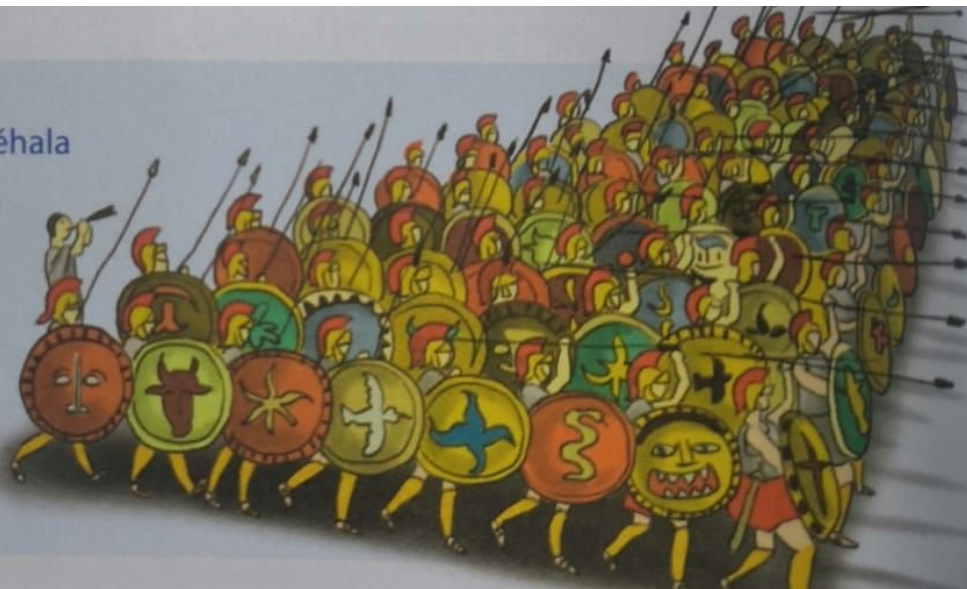
— — —

- Sparťané žili velmi prostě - přepych byl považován za změkčilost
- Místo mincí používali k placení železné slitky
- Ve výrobě potravin byla Sparta soběstačná, a tak se příliš nerozvíjel obchod
- Soustředili se hlavně na vojenství, nebyly budovány žádné velkolepé stavby
- Díky svým zbraním se Sparta stala nejmocnějším státem v Řecku

Obr. 9 – Falanga

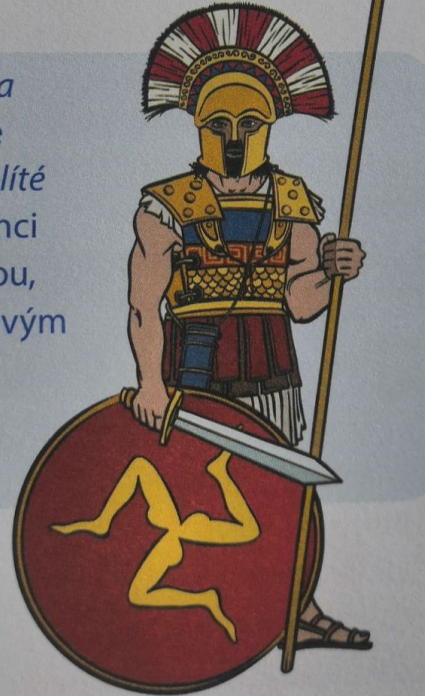
Oproti době trojské války, kdy se jednotlivá království spoléhala na aristokratické vozataje a jejich hrdinské činy, umožnil v době kolonizace dostatek surovin vyzbrojit početnou armádu **pěších těžkooděnců**. (→ Obr. 10)

Základem vojenství v této době byla jednotka zvaná falanga – pevně semknutý šik mužů stojících v osmistupu, postupujících jako jeden muž kupředu proti nepříteli.

armádu **pesích těžkooděnců**. (→ Obr. 10)
Základem vojenství v této době byla
jednotka zvaná falanga – pevně semknutý
šik mužů stojících v osmistupu,
postupujících jako jeden muž kupředu
proti nepříteli.

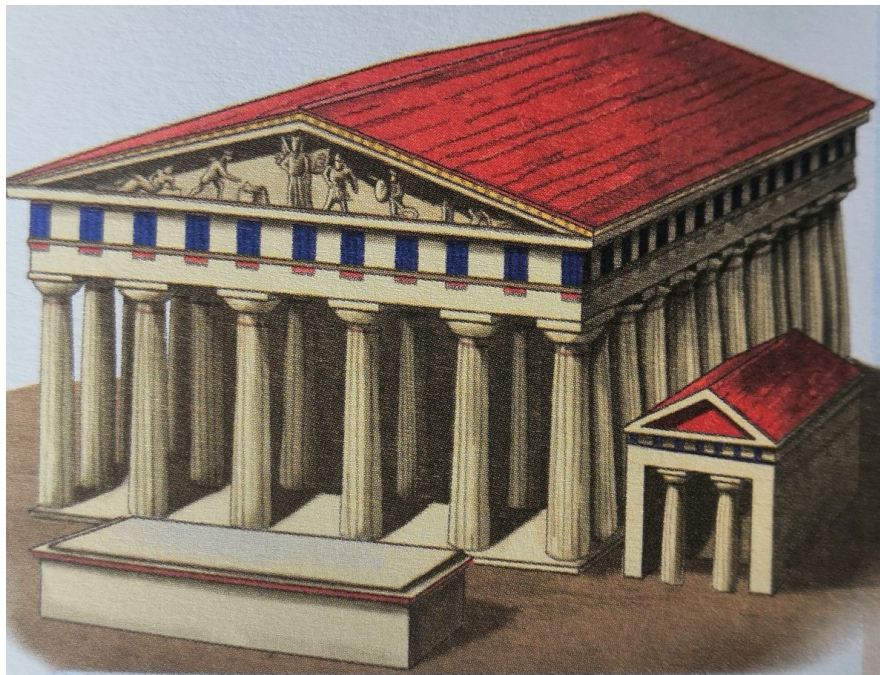
Obr. 10 – *Hoplíta*
Jádrem spartské
armády byli *hoplité*
– pěší těžkooděnci
vyzbrojení helmou,
krunýřem, kruhovým
štítem, mečem
a kopím nebo
oštěpem.

Athény - Attika

— — —

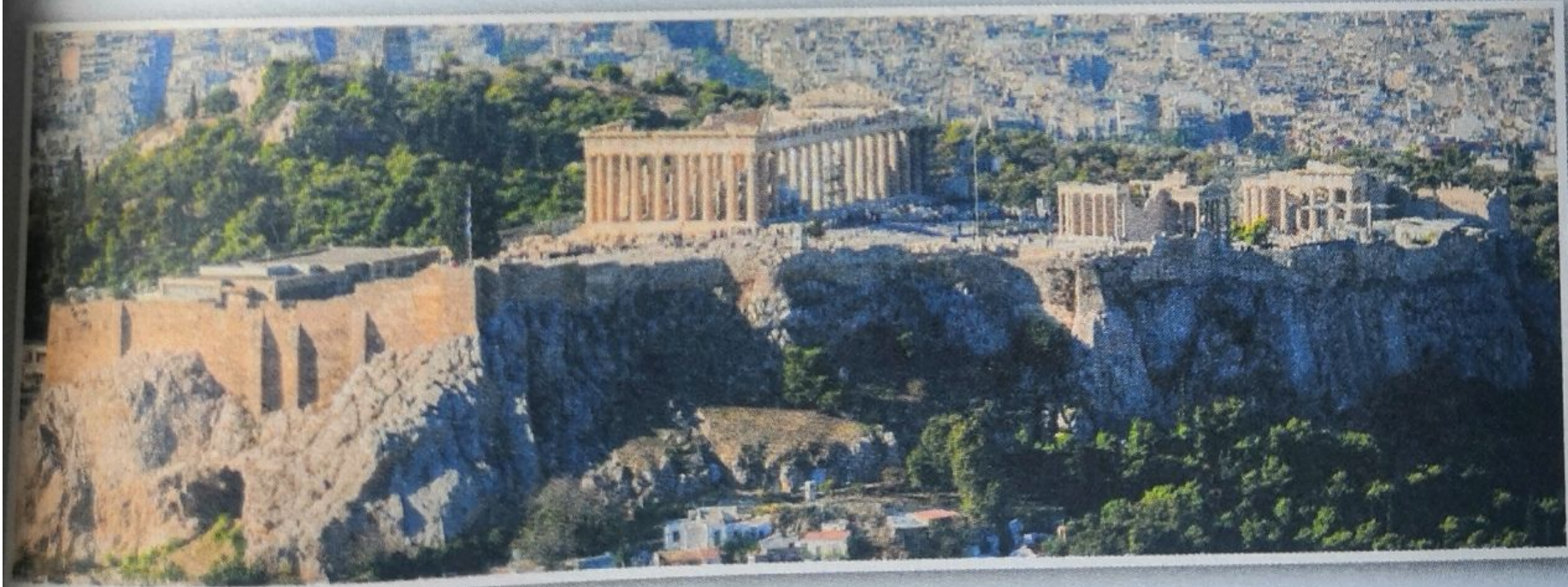
- Athény byly druhým největším státem Řecka - nacházeli se na poloostrově Attika
- Poloostrov měl výhodnou polohu - před okolím byl dobře chráněn mořem a pohořím
- Po vpádu Dórů do Řecka se tak podařilo Athénám ubránit a jako jedni z mála ebyli nově příchozími ovládnuti

Obr. 13 – *Starý Athénin chrám na Akropoli*
Tato stavba z konce 6. století př. n. l. byla později nahrazena chrámem známým jako Parthenon, jehož pozůstatky stojí dodnes.

Obr. 19 – *Nestvůra se třemi těly*
Tato sochařská výzdoba je jedním z mála pozůstatků původního chrámu na Akropoli.
(→ Obr. 13)

Obr. 14 – Athénská Akropolis dnes

Athény - způsob života

— — —

- Obyvatelé se věnovali zemědělství, byli vynikající řemeslníci a obchodníci
- Dbali na vojenskou službu, ale nezanedbávali kulturu, umění a vzdělanost
- Náboženským střediskem Athén byl pahorek zvaný **Akropolis**
- Zemědělci žili většinou mimo město v okolních vesnicích

Athény - dlužní otroctví

— — —

- Během kolonizace začali zemědělci v Attice vysazovat obilí a vinnou révu a olivovníky
 - Ty ale plodí až po 10 letech - museli tak čekat na úrodu a mezitím se začali zadlužovat
- Mnoho z nich nebylo schopno dluhy splatit a upadli do tzv. **dlužního otroctví**
 - Stali se otroky těch, jimž dlužili peníze
- Tím narůstala nespokojenost, lidé se bouřili a byli nespokojeni s činností soudů, jelikož neexistovaly psané zákony

Athény - Solón

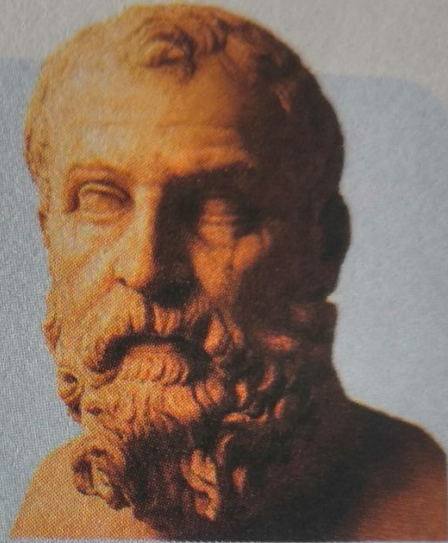
— — —

- Došlo k tomu, že zákony byly sepsány - později byl úředník Solón pověřen mimořádnými pravomocemi, aby situaci napravil
- Zrušil dlužní otroctví a nechal Athéňany peníze vykoupit
- Dále rozdělil občany do čtyř tříd podle majetku
 - Příslušníci bohatší skupiny měli vyšší práva a zároveň vůči státu měli větší povinnosti
- Všem občanům bylo podle tohoto rozhodnutí zaručeno právo účastnit se lidového sněmu, kde se rozhodovalo o zákonech a volili se úředníci
- Zákonem umožnil, aby se každý občas mohl odvolat proti rozhodnutí úřadu k soudu

Obr. 15 – Solón

Byl zvolen archontem
a byl vybaven neome-
zenými pravomocemi.
Byl také básníkem:

*„Já mnoho lidí, kteří byli
prodáni – ať neprávem,
či právem – nebo uprchli hnáni zlou nouzí,
kteří světem bloudili a řeč svou zapomněli,
nazpět do vlasti jsem přived, založené bohy,
do Athén.“*

- Který svůj státnický čin zde Solón popisuje?

Obr. 17 – Schéma politického systému v Athénách

Devět archontů: voleni na 1 rok

Nejvyšší archón měl správní moc, další archón byl vojevůdce, další měl na starosti náboženské záležitosti. Šest dalších pečovalo o zákony.

vstupují

Aristokratická rada (areopag):
složena z bývalých archontů,
doživotní členství
Měla soudní a správní
pravomoci.

volí

Rada pěti set:

občané nad 30 let na 1 rok
Spravovali finance, dávali
příkazy nižším úředníkům,
soudili politické zločiny.

vybírání

Lidový sněm (ekklésia): muži nad 20 let
Volili úředníky, navrhovali zákony a hlasovali o nich.

Athény - demokracie

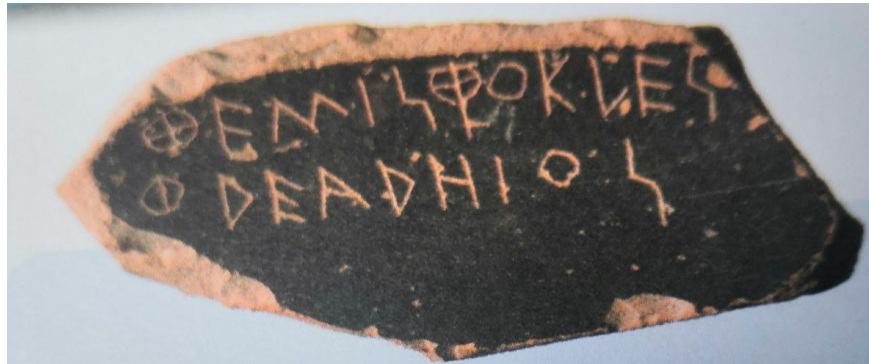
— — —

- Po Solónovi se do čela státu na několik let dostali tyranové - jejich vláda skončila roku 510 př. n. l.
- Později byli obyvatelé rozděleni ne podle majetku, ale podle toho, kde žili
 - Tak mohl být každý občan volen do jakéhokoli - i toho nejvyššího - úřadu
- Nově zavedený systém, který označujeme jako **demokracie** umožňoval, aby se všichni občané podíleli na řízení státu (netýkalo se žen, cizinců a otroků)

Obr. 18 – *Drachmy*

Athénské mince, které se razily ze stříbra nebo ze zlata, se jmenovaly drachmy. Na jedné straně byl portrét bohyně Athény, ochránkyně města, na druhé straně symbol této bohyně – moudrá sova.

Obr. 16 – *Ostrakon*

Aby se úředníci nemohli zmocnit samovlády, zavedli Athéňané tzv. **ostrakismus** – střeptinový soud. Jednou ročně napsali všichni členové sněmu na střept (ostrakon) jméno toho občana, který podle nich byl pro Athény nebezpečný. Ten, jehož jméno bylo nejčastější, musel na 10 let odejít do vyhnanství. Neztratil ale majetek ani občanství a po uplynutí stanovené lhůty se mohl vrátit.

Slovníček

— — —

- Akropolis = opevněné návrší starověkých měst
- Demokracie = démos (= lid) + kratos (= vláda); způsob řízení státu, na kterém se podílí všichni občané
- Finance = peněžní prostředky
- Mobilizovat = uvést do válečné pohotovosti
- Naturální dávky = zemědělské plodiny odevzdávané místo daní